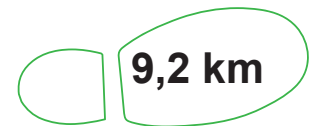

Rijksmonumentenroute

Na de aanleg van de spoorlijn Amsterdam-Amersfoort groeit Baarn uit tot een villadorp met allure. Veel welgestelde stedelingen lieten hier een buitenverblijf bouwen om hun rijkdom te tonen. Anno 2023 zijn veel van deze gebouwen nog aanwezig en aangewezen als rijksmonument. Deze wandeling voert u langs deze rijksmonumenten.

Inhoudsopgave

De wandelroute.....	2
De rijksmonumenten	5
Praktische informatie	15
Colofon	15
Historische Kring Baerne	15

De route

Afkortingen en advies wandeling

LA=linksaf **RA**=rechtsaf **RD**=rechtdoor

1 Rijksmonumentenummers worden onderaan toegelicht

P = parkeergelegenheid = horeca

We verzoeken u om de panden vanaf de straat te bewonderen om de rust en privacy van de bewoners te respecteren.

Start: Brink, Baarn

1. Hoofdstraat langs Historische Kring Baerne
2. Aan het einde van de Hoofdstraat **LA** Eemweg
3. **RA** Faas Eliaslaan 9 **1** *Huis Schoonoord*
4. **RD** na Faas Eliaslaan 47 **LA** ingang Cantonspark naar **2** *Wintertuin*
5. Terug naar Faas Eliaslaan, **LA** en direct
6. **RA** Javalaan 7 **3** *Canton*
7. **RD** bij verkeerslichten voorbij huis Peking: **4** *Holland*
8. **RA** Pekingtuin eerste splitsing rechts, daarna links aanhouden
9. **RD** rechts nummer 43 **5** *Koetshuis Holland*
10. **RA** Stationsweg tot (tweede) parkeerplaats op Brink
11. **LA** Brink met links de Pauluskerk **6** *Pauluskerk*
12. Links aanhouden voorbij gemeentehuis Laanstraat 1 **7** *Gemeentehuis*
13. **LA** Oranjestraat 10 **8** *Torenzicht*
14. **LA** Oranjestraat 13 (officieel Stationsweg 24) **9** *Quatre Bras*
15. **RD** Stationsweg buigend naar rechts volgen
16. Voor de spoorovergang aan de rechterzijde **10** *Station Baarn*
17. Na de overweg aan de linkerzijde buurtstation De Generaal **11** *De Generaal*
18. Daarachter Van Heutzlaan 7 **12** *dienstwoning*
19. **RD** Generaal van Heutzlaan 2 **13** *Woudestein*
20. Generaal van Heutzlaan 4 **14** *Mariaheuveld*
21. Aan de linkerzijde het Baarnse Bos (met Grote Kom) **15** *Baarnse Bos*
22. **RA** Prinses Beatrixlaan
23. **RA** Prins Bernhardlaan 3 **16** *Florence Grove*
24. **RD** links om de toren Badhotel tot kruising
25. **RD** (wandelpad langs de boom) Bruglaan spoor oversteken via **17** *Kippenbruggetje*
26. **LA** Gerrit van der Veenlaan
27. **RA** Wilhelminalaan 5 **18** *Hoogerwerf*
28. Aan de overkant **19** *Wilhelminalaan 14*
29. **RD** Wilhelminalaan 3 **20** *Parkwijk*
30. **RD** Wilhelminalaan 10 **21** *Rozenstein*
31. Loop terug naar de Wilhelminavijver
32. Aan de rechterkant **22** *Willhelminalaan 12*
33. **RA** voorbij de vijver Emmalaan 7 **23** *Welgelegen*
34. **RD** Emmalaan 11 **24** *Emmalaan 11*
35. **RA** De Beaufortlaan 4 **25** *Helvetia*
36. **LA** Waldeck Pymontlaan
37. **LA** Jacob van Lenneplaan
38. **RA** Amsterdamsestraatweg 57 **26** *Buitenzorg*
39. **RD** Amsterdamsestraatweg **27** *Berg en Dal*
40. **LA** Ravensteinselaan
41. Rechts van de laan de ijskelder van kasteel Groeneveld **28** *Ijskelder Groeneveld*
42. Links Hoeve Ravenstein **29** *Hoeve Ravenstein*
43. **RA** Groeneveld met rechts Ossenstal **30** *Ossenstal Groeneveld*
44. Links **33** *Kasteel Groeneveld* met links **31** *Koetshuis*
45. **RA** Groeneveld met rechts Oranjerie **32** *Oranjerie Groeneveld*
46. Vanaf kasteel Groeneveld oprijlaan met rechts de moestuin
47. **RA** Amsterdamsestraatweg oversteken, na 50 m de uitspanning Groeneveld op nr. 42 **34** *Tutto Pepe*
48. **LA** parkeerterrein op
49. **RA** Chopinlaan
50. **LA** Van Heemstralaan / Eemnesserweg
51. **RD** links J.F. Kennedylaan 100 met koetshuis **35** *Rusthoek*

52. **RD** Eemnesserweg 91 **36** *Benthuijs*
53. **RD** Eemnesserweg 62-64 **37** *Dennenhorst/Evergreen*
54. Bij rotonde rechtdoor
55. Eemnesserweg 50 **38** *Telefoonhuisje*
56. Eemnesserweg 69 **39** *Villa Pera met tuin, hek en tuinhuisje*
57. Eemnesserweg vervolgen
58. **Eindpunt:** Brink

De rijksmonumenten in Baarn

Achtergrondinformatie rijksmonumenten in Baarn

1 Faas Eliaslaan 9, Huis Schoonoord

Het vroegere landgoed Schoonoord was in de eerste helft van de 19e eeuw zeer uitgebreid, het liep tot de Eem. Na de aanleg van de spoorlijn naar Amsterdam werd het landgoed verkaveld in kleinere stukken die vervolgens bebouwd werden. Rond 1802 werd de villa gebouwd voor de Amsterdamse koopman Reinhard Scherenberg. Deze eigenaar van de tapijtfabriek aan de Hoofdstraat had in Baarn ook de villa's Peking en Canton (zie 16) laten bouwen. In 1817 kwam Schoonoord in handen van de familie Faas Elias.

2 Cantonspark, Wintertuin

De grond hoorde tot 1902 deels tot het landgoed Schoonoord. De rijke Amsterdammer August Janssen (1865-1918) kocht een deel op en ging het als overtuin gebruiken. Janssen was rijk geworden in Indië en was eigenaar van de villa's Peking, Java en Canton. Het zomerverblijf Canton werd afgebroken om een nieuwe villa Canton te kunnen bouwen. Tegenover deze villa liet hij het Cantonspark ontwerpen en aanleggen. De Wintertuin werd gevuld met tropische planten en bomen waar hij zijn gasten uit Indië kon ontvangen. In de verwarmde kas speelden apen en fladderden tropische vogels rond. Toen Jansen in 1918 overleed kwam de tuin in het bezit van de Utrechtse universiteit, die er een botanische tuin van maakte. Toen de universiteit haar tuinen in de Uithof ging concentreren en de kasplanten meenam werd het park in 1987 overgedragen aan de gemeente Baarn. Nadat bezorgde burgers en de Historische Kring Baerne aandacht vroegen voor de cultuurhistorische waarde werd in 1993 de Stichting Vrienden van het Cantonspark opgericht. Doelstelling is om de waardevolle voormalige botanische tuin en het park als openbaar groen te behouden.

3 Javalaan 7, Canton

In 1910 liet August Janssen het oude zomerverblijf Canton wegens bouwvalligheid slopen. In het nieuwe Canton zelf is nog een aantal elementen van het oude Canton terug te vinden. Huize Canton bestaat uit zware bakstenen bouwvolumes, gedecoreerd met motieven uit de Rococo. Deze rijke neo-rococostijl komt in Baarn verder alleen voor bij de door Schill en Haverkamp ontworpen villa Rusthoek. Het nieuwe Canton was een van de eerste villa's in Baarn met elektriciteit. Vlakbij het pand was namelijk een kleine elektriciteitscentrale gevestigd. Tevens was het nieuwe Canton een van de eerste villa's met een centraal stofzuigersysteem. Helaas is door de rododendrons de villa slecht te zien.

4**Javalaan 1, Holland**

Herenhuis Holland uit het derde kwart der 19e eeuw, gepleisterd en met rijk gedetailleerde ingangspartij. Het huis is gebouwd in een eclectische stijl, dat wil zeggen in een mengeling van stijlen.

5**Stationsweg 43, Koetshuis Holland**

Het vroegere koetshuis met stal staat aan de rand van de Pekingtuin. De symmetrische gevel heeft in het midden een topgevel, waarin zich de inrijdeuren van het koetshuis bevinden. Links en rechts van het zolderlicht zit een medaillon met een paardenhoofd. De nok van het woongedeelte staat haaks op het koetshuis. Vanwege de inpandige bijzondere gietijzeren paardenboxen is het pand op de rijksmonumentenlijst geplaatst.

6**Brink, Pauluskerk**

Hoewel er al sprake is van een kapel in de 10e eeuw op deze plek, stamt de kerk waarschijnlijk uit 1385. Tot 1580 was de Pauluskerk rooms-katholiek en viel het onder de Utrechtse Paulusabdij. In de kerstnacht van 1580 werd het overgenomen door de hervormden, in opdracht van de Staten van Utrecht. In de vijftiende eeuw is het koor vergroot met een driezijdige aanbouw. Tevens werd toen het schip tot naast de toren doorgetrokken, de toren zelf werd verhoogd tot de huidige geleding met de galmgaten. In 1638 kwam er een tweede beuk naast de kerk en kreeg de toren de hoogte die hij nu heeft (43m). Delen van de grafmonumenten zijn nog te zien in de kerk. Van het kerkhof rondom de kerk is niets meer over. In de zeventiende eeuw kwam er een hofkerkbank, speciaal voor stadhouder Willem III die in Soestdijk woonde. Prinses Juliana was de laatste die in de bank heeft gezeten als koninklijk lid. Alleen als het druk is mogen er gelovigen in de bank zitten, anders wordt de bank vrijgehouden voor een lid van het koninklijk huis dat eventueel in de kerk komt. De doopvont in de kerk dateert uit 1385. Tijdens de reformatie is de doopvont verdwenen, in 1888 werd bij graafwerk een helft teruggevonden, in 1975 heeft de archeologische werkgroep van de Historische Kring Baerne de andere helft opgegraven.

7 Laanstraat 1, Gemeentehuis

Het gemeentehuis van Baarn bestaat uit een oud en een nieuw gedeelte. De oude ingang op de hoek van de Brink en de Laanstraat staat naast de Hervormde kerk. Deze ingang wordt nog voor trouwerijen gebruikt. In 1993/1994 is aan het gemeentehuis een nieuw gedeelte gebouwd met ingang aan de Stationsweg, met daarin alle gemeentelijke sectoren en afdelingen. Het eerste gemeentehuis stond aan de Hoofdstraat, grenzend aan de Brink. Het huidige gemeentehuis werd gebouwd op de plek waar daarvoor de villa "Mes Délices" had gestaan. Het werd op 1 mei 1908 in gebruik genomen. Het gebouw heeft het karakter van een villa en heeft art nouveau-elementen aan binnen- en buitenkant. Op de hoek Laanstraat/Brink zit een torentje met een vierkante spits en smalle verticale vensters. De topgevels bevatten gebeeldhouwde aapjes. De centrale hal met trappenhuis met bordestrap in Art Nouveaustijl geeft toegang tot een aantal kamers met paneeldeuren.

8 Oranjestraat 10, Torenzicht

De villa is gebouwd in 1884 naar een ontwerp van A.L. van Gendt die het zelf gebruikte als zomerverblijf. In deze periode ontwierp Van Gendt nog een vijftiental villa's in Baarn. Het huis is later wit gesaust. De villa stond vroeger in een grote, door Van Gendt ontworpen landschappelijke tuin met ovale en niervormige gazons met solitaire bomen waarvan sommige er nog staan. De naam is ontleend aan het zicht op de toren van de Pauluskerk. Door de hoge heg is de villa niet geheel te zien.

9 Stationsweg 24, Quatre Bras

Quatre Bras kreeg haar naam door de ligging bij een kruispunt van vier wegen: Stationsweg met de Leestraat en Oranjestraat. Het is in neorenaïssancestijl gebouwd in 1897 voor de weduwe van W. Stoop uit Amsterdam die sinds 1889 villa Mes Délices aan de Laanstraat in Baarn bewoonde. De gemeente Baarn liet Mes Délices in 1906 slopen voor het huidige Gemeentehuis van Baarn. Quatre Bras werd door de gemeente aangekocht in 1959 maar werd in de 21e eeuw weer te koop aangeboden.

10 Station Baarn

Belangrijk voor de ontwikkeling van Baarn was de aanleg van de Oosterspoorlijn in 1874, die liep van Amsterdam door het Gooi, via Baarn en Amersfoort richting Zutphen. In 1875 werd een telegraafkantoor geopend in het spoorwegstation en in 1890 werd hierin een telefooncentrale ingericht. In het station uit 1874 is een Koninklijke wachtkamer voor bewoners van de koninklijke familie op paleis Soestdijk. Aan de spoorzijde van het station (spoor 1) is in de muur een tegeltableau opgenomen ter herinnering aan de elektrificatie van het spoortraject naar Amsterdam in 1946.

11 Lt. Gen. van Heutzlaan 5, De Generaal.

Het voormalige buurtstation werd geopend op 27 juni 1898 door de ULM als eindpunt van de Stichtse lijn, de lokaalspoorweg Baarn Den Dolder (- Utrecht). In 1948 werd de lijn Den Dolder Baarn geëlektrificeerd en werd het eindpunt van de treinen uit Utrecht verplaatst naar het HSM-station, het huidige station Baarn, waarna op 25 juli 1948 het buurtstation werd gesloten. De Generaal is genoemd naar Luitenant-Generaal Van Heutsz.

12 Lt. Gen. van Heutzlaan 7, dienstwoning

De dienstwoning is een restant van de spoorweggeschiedenis. Het heeft architectuurhistorische waarde als gaaf voorbeeld van een bouwtype en vanwege de bouwstijl en de detailleringen en vanwege de ensemblewaarde vanwege de ligging langs de spoorlijn, in relatie tot het voormalige buurtspoorwegstation.

13 Lt. Gen. van Heutzlaan 2, Mariaheuvel

Mariaheuvel is in 1883 gebouwd door A.L. van Gendt voor N. de Vries uit Amsterdam. Voor de Tweede Wereldoorlog werd de villa bewoond door jeneverfabrikant Hoppe. In de oorlog werd ook Mariaheuvel door de Duitsers gevorderd. Daarna heeft er een jongenstehuis in gezeten. Na 1983 zijn er zes appartementen in ondergebracht. De ballusters van het balkon zijn afkomstig van het voormalige badhotel. In het verleden was de tuin driemaal zo groot als nu.

14 Lt. Gen. van Heutzlaan 4, Woudestein

Woudestein is in 1885 gebouwd door A.L. van Gendt voor M.C. van Hall uit Amsterdam. Hij was directeur van de Banque de Paris et des Pays-Bas en medeoprichter van de Baarnse Bouwterrein Maatschappij, de projectontwikkelaar van het Prins Hendrikpark. In de tweede helft van de 20e eeuw was het gebouw in gebruik als Luthers rusthuis. Na 1992 kreeg het een kantoorfunctie.

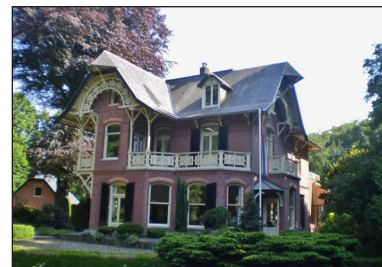
15 Baarnse Bos

De Amsterdamse burgemeester Johan Bicker (1591-1653) kocht omstreeks 1640 heidegrond in een gebied waar in 1350 al sprake was van een “erve die Oelt” en liet er de hofstede De Eult als zomerverblijf bouwen. Een later familielid liet al voor 1733 ten noorden van zijn huis een sterrenbos aanleggen, dat nog steeds de kern van De Eult vormt met in het midden een komvormige spiegelvijver. Toen de tegenover De Eult gelegen gronden van Soestdijk in 1674 door Stadhouder Willem III werden gekocht, bleef De Eult als overbos van de buitenplaats Soestdijk bewaard. Behalve de Grote Kom in het midden van het sterrenbos komt ook de Kleine- of Lindenkomp al voor op de getekende kaart van J. Perk uit 1754; oorspronkelijk had deze vijver de vorm van een vierpas: 4 elkaar overlappende cirkels in kruisvorm. Naast de zichtlanen zijn ook de door Anna van Hannover (de echtgenote van Willem IV) na 1758 aangelegde berceaux (loofgangen middels haagbeuken) van historische waarde. De Grote Kom is begin 21e eeuw gerenoveerd.

16 Prins Bernhardlaan 3, Florence Grove

Florence Grove werd in 1887-1888 gebouwd door aannemer W. van Doornik voor directeur J. Hartsen van de Baarnse gasfabriek. In 1907 is het gebouw van binnen flink verbouwd en er werd aan de achterzijde een deel aangebouwd. Het gebouw op nummer 5 was het vroegere gastenverblijf. Het balkon en de ver uitstekende topgevels hebben rijkversierd houtwerk. Het geeft de villa een chaletachtig uiterlijk, maar er zijn ook Chinese en Japanse motieven gebruikt.

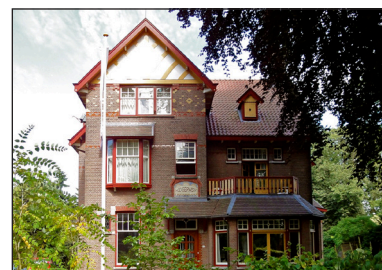
17 Kippenbruggetje

Het Spoorbruggetje, bijgenaamd het ‘Kippenbruggetje’, verbindt de Bruglaan in het Wilhelminapark met de Gerrit van der Veenlaan en de even verderop liggende Oude Utrechtseweg richting het centrum. Tot 1911 bestonden de overgangen over het spoor uit hekjesdoorgangen. Na veel overleg wordt in 1911 toch een brug met een reikwijdte van 22,5 meter gebouwd. De voetweg die de twee betonnen hoofden met een boog verbindt is een voorbeeld van een boogbrug waarbij geen trekband is toegepast. Dit bleek niet nodig door de aanwezigheid van de taluds die de krachten van de overspanning opvangen. De bogen bevinden zich daardoor niet boven, maar onder de rijvloer.

18 Wilhelminalaan 5, Hoogerwerf

Hoogerwerf is in 1905 gebouwd in een mengeling van Engelse landschapstijl en Jugendstil door de Amsterdamse architect H.G. Janssen die ook medeontwerper was van ‘Hotel Americain’ in Amsterdam. Het huis is gebouwd voor moeder en dochter Hemmen Kirchner-Meursing en Meursing. De naam Hoogerwerf staat in een tegeltableau aan de gevel. In het huis zit een zeer zeldzame hydraulische lift uit het begin van de twintigste eeuw.

19 Wilhelminalaan 14

De villa op Wilhelminalaan 14 is in 1900 in neorenaissancestijl gebouwd. Door de rijk met houtsnijwerk versierde top heeft het pand een chaletstijl. Het gebouw heeft opvallende dwarsbanden en hoekblokken. De Wilhelminalaan werd in het Wilhelminapark aangelegd tussen 1874 en 1875 door landschapsarchitect Henri Copijn. In de Tweede Wereldoorlog moest de Wilhelminalaan op last van de Duitsers Willem de Zwijgerlaan worden genoemd. Na de oorlog is de laan weer hernoemd.

20 Wilhelminalaan 3, Parkwijk

Villa Parkwijk werd in een Engelse landschapsstijl gebouwd. Dit uit zich in de smalle topgevel met een schoorsteen en een driehoekige dakkapel. Om de villa is een ruime tuin. Opdrachtgever voor de bouw was jonkheer G.H.A. van Wijk. Leden van het huispersoneel woonden na oplevering van Parkwijk op Molenweg 41 en 49 in Baarn. De hoge hal heeft een groot trappenhuis. Tegen de achtergevel is een doorgang aangebracht die de villa verbindt met nieuwbouw uit 1991. In de nieuwbouw zijn in 2013 meerdere kantoren gevestigd.

21 Wilheminalaan 10, Rozenstein

Rozenstein is in 1899 ontworpen door H. Sweris. De asymmetrische voorgevel aan de Wilhelminalaan is rijk versierd. Bovenin de topgevel is een overstek met versierde kroonlijst. Ook de zijgevel heeft rijkversierde uitbouwen. Rechts is een serre met links ervan een veranda. In de topgevel is een inpandig balkon gebouwd.

22 Wilhelminalaan 12

Dit gebouw is in Art Nouveaustijl in 1904 ontworpen door C. Sweris voor opdrachtgever H. Wesselius. Het gebouw heeft een opvallende toren met balustrade, een ornament dat bij veel villa's in Baarn terug te vinden is. Vanaf hier kon in de tijd van de bouw de Zuiderzee worden gezien. De vele bomen in het park maken dat nu onmogelijk. Het torentje dat er oorspronkelijk bovenop zat is in 1949 verdwenen.

23 Emmalaan 7, Welgelegen

Huize Welgelegen werd rond 1900 gebouwd als villa Agatha op de hoek Emmalaan Anna Paulownalaan. Hierdoor zijn door de architect twee gevels uitgewerkt. Villa Welgelegen is een voorbeeld van eclecticisme (vijf verschillende bouwstijlen). Bouwmeester was mogelijk F.F. de Boois, die ook het gemeentehuis van Baarn ontwierp. Vooral de voorgevel van het gemeentehuis heeft in gespiegelde vorm overeenkomsten met Welgelegen.

24 Emmalaan 11

De villa werd in 1935 in Delftse Schoolstijl ontworpen door Gijsbert Friedhoff en werd in 1937 op de wereldtentoonstelling in Parijs gepresenteerd als een voorbeeld van eigentijdse Nederlandse architectuur. De architectuur is geïnspireerd op Toscaanse boerenhoeven maar vertoont ook Engels invloeden, waarbij de woonvertrekken op het zuiden liggen en de gang op het noorden.

25 De Beaufortlaan 4

Villa Helvetia werd in 1902 gebouwd voor de Amsterdamse koopman H. Gouda door de projectontwikkelaar C. Sweris van het Wilhelminapark. De villa op het 3500 m² grote perceel kostte destijds f 17.000. De naam Helvetia past bij het in chaletstijl gebouwde huis. De tekst 'in aere salus' in de voorgevel betekent 'gezondheid in lucht' en sloot destijds goed aan bij de verkoopargumenten van het project. Doel was namelijk om Amsterdamse stadsbewoners te trekken die 'buiten' wilden wonen.

26 Amsterdamsestraatweg 57, Buitenzorg

De bouwopdracht wordt in 1838 gegeven door de eigenaren van kasteel Groeneveld, Joan Huydecoper en Johanna van Tets. Het gebouw is gebouwd in neoclassicistische stijl en waarschijnlijk gebouwd naar voorbeeld van Buitenzorg (het huidige Bogor) in Indonesië. Rond 1870 werden de serre en twee vleugels toegevoegd. In de linkervleugel, die als serre werd gebruikt, woonde de familie, in de rechtervleugel waren de dienstvertrekken.

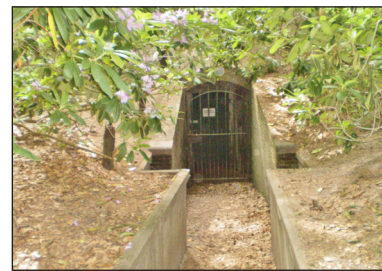
27 Jacob van Lennepaan 12, Berg en Dal

Villa Berg en Dal kreeg haar naam door de heuvels eromheen. Bij het oude Berg en Dal was al sprake van namen als Spitsheuvel en het dal Vredelust. Het gebouw werd gebouwd door de Baarnse aannemer W. van Doornik, onder toezicht van architecten Vuyk en Van Rossem, die ook het Amsterdamse Caré hebben ontworpen. Het bouwjaar 1890 van de huidige villa staat op de gevel. Eerste eigenaar was de Amsterdamse bankier Hendrik Lüden. In hetzelfde bouwjaar lieten twee familieleden in Leusden het huis Stoutenburg bouwen. Doordat beide gebouwen dezelfde architect hebben lijken ze erg op elkaar.

28 Landgoed Groeneveld, Ijskelder

Voor na 1830 werd de landschapstijl in Groeneveld geperfectioneerd. Ook werd er een ijskelder aangelegd waarin ijs uit de vijver werd opgeslagen. Hiermee koelde men in de zomer fruit, groente, vlees en wijn. De ijskelder wordt nu bewoond door grootoorvleermuizen

29 Ravensteinselaan 3, Ravenstein

Hoeve Ravenstein is een achttiende-eeuwse langhuisboerderij. Centraal in de achtergevel is een gerestaureerde dubbele inrijdeur met links tegen de deeldeur een staldeur. Haaks op de boerderij staat aan de weg het voormalige, witgepleisterde bakhuisje.

30 Groeneveld 1, Ossenstal

Links van de oprijlaan ligt T-huisboerderij De Ossenstal of 'Jagershuis' van rond 1700. Het wordt gebruikt als vergaderruimte.

31 Groeneveld 2, Koetshuis

Het koetshuis en de tegenover gelegen identieke oranjerie van kasteel Groeneveld werden gebouwd in 1702. Het koetshuis heeft een symmetrische gevel en een met pannen gedekt, dubbel zadeldak. In de topgevels is een rond kijkgat uitgespaard. In het koetshuis was een paardenstal. Net als in de oranjerie werd ook in het koetshuis personeel ondergebracht. Het koetshuis is geheel verbouwd en heeft sinds 2011 de functie van grand café

32 Groeneveld 2, Oranjerie

In de oranjerie uit 1702 werden 's winters de kuitplanten bewaard, die 's zomers buiten stonden. Een oranjerie werd gebouwd om te kunnen pronken met de dure en exotische bomen die uit verre landen en kolonies werden overgebracht. Aan beide kanten van de oranjerie waren woonruimten voor het personeel, zo werd het noordelijke gedeelte gebruikt als tuinhuiswoning.

33 Groeneveld 2, Kasteel Groeneveld

In 1710 liet Marcus Mamuchet (1575/76-na 1638) op de grond van een oude hofstede een vrijwel vierkant zomerverblijf bouwen. Het bestond uit het middengedeelte van het huidige hoofdgebouw, het koetshuis en de oranjerie. Het huis bestond uit een souterrain, een bel-etage en verdieping. De tuin werd aangelegd in de Franse, formele stijl. Rond 1760 werden aan het kasteel twee halfronde vleugels gebouwd. Het landgoed rond het kasteel is ongeveer 130 ha en wordt beheerd door Staatsbosbeheer. De tuin van Groeneveld werd aangelegd in de Hollandse Barok stijl, die wordt gekenmerkt door strenge geometrische vormen en imponerende oprijlanen. Vooral na 1830 werd de landschapstijl in Groeneveld geperfectioneerd. Eind 18e en begin 19e eeuw is het park omgevormd naar de Engelse landschapstijl. Dat is te zien aan de waterpartijen, beken, slingerende paden, heuvels, boompartijen en solitaire bomen. De rode beuken markeren belangrijke elementen en overgangen in het park. Tussen 1976 tot 1981 is het park ingrijpend gerestaureerd. Landschaparchitect Michael van Gessel heeft de essenties van de Franse en de Engelse stijl gecombineerd. In het kasteel is één van de drie xylotheken van Nederland te zien. Een xylotheek is een verzameling houten kistjes die er uitzien als boeken, met in elk kistje een beschrijving van de betreffende boom en wat gedroogde blaadjes, vruchten etc. Elk kistje is gemaakt van het hout van de beschreven boom.

34 De uitspanning Groeneveld

De uitspanning Groeneveld wordt al in 1614 vermeld onder de naam De Kromme Elleboog. Later wordt het ook De Vier Heemskinderen genoemd. De Amsterdamsestraatweg was in die tijd een onverharde weg van Amsterdam naar Amersfoort. Tegenover het pand stond een tolhuisje. In 1756 werd de herberg bij kasteel Groeneveld gevoegd en kreeg het ook de naam ervan. De herberg was tegelijk tolhuis en pleisterplaats voor de postkoetsen. In de 19e eeuw was aan de overkant van de Amsterdamsestraatweg een terras. Begin 1900 is de huidige Ridderzaal aangebouwd. Tegenwoordig is restaurant Tutto Pepe er gevestigd.

35 J.F. Kennedylaan 100, Villa Rusthoek

Deze villa heette oorspronkelijk Zeezicht, een verwijzing naar het toen onbelemmerde uitzicht op de voormalige Zuiderzee. Om het gazon te vergroten werd de Zandvoortseweg verlegd. In 1849 kwam het oude buiten in bezit van baron Simeon Petrus van Heemstra. Hij liet er twee vleugels aanbouwen en op het terrein kwam een koetshuis. Van Heemstra veranderde tevens de naam in Rusthoek. Het grondgebied van Rusthoek was in deze tijd het grootst: ook de villa's Benthuijs en Courbe Voie aan de overzijde van de Eemnesserweg stonden in die tijd op het terrein. In 1874 werd Zeerust verkocht aan prins Hendrik. In 1905 liet tabakshandelaar Willem Jiskoot het gebouw afbreken en verving het door het huidige gebouw. In de Tweede Wereldoorlog werd het huis van de destijdsde eigenaar Hendricus Johannes van Heuzen geconfisqueerd door de Duitsers. Hendricus mocht in de portierswoning aan het begin van de oprijlaan blijven wonen. Rusthoek werd onder meer een verblijf van de Duitse generaal Christiansen, die in 1944 het bevel voor de Razzia van Putten gaf. Na Dolle Dinsdag werd Rusthoek af en toe ook gebruikt door reichskommissar Seyss-Inquart. Na de oorlog werd in het gebouw een vormingscentrum gevestigd van de KVP en vervolgens een opleidingscentrum van Aegon.

36 Eemnesserweg 91, Benthuijs

Het Benthuijs bestaat uit een herenhuis, een koets-huis/koetsierswoning, een oranjerie en een dienstwoning. Als een van de weinige huizen in Baarn heeft het buitenhuis een souterrain. De eerste steen werd gelegd op 10 september 1881 door Anne en Karel Redeker Bisdom. De villa heette oorspronkelijk het huis Vooreng. Deze naam is vermoedelijk ingegeven door de ligging van het huis ten opzichte van de grote ovale eng ten noorden van de dorpskern van Baarn. Nadat Redeker Bisdom het huis in 1889 verkocht liet de volgende eigenaar, E. Bunge, een watertoren op de buitenplaats plaatsen om zijn huis van water te voorzien. De villa is steeds particulier bewoond geweest, onder meer door de familie Van Heerdt.

37 Eemnesserweg 62-64, Dennenhorst & Evergreen

Dit is waarschijnlijk de allereerste dubbele villa in Baarn. "Evergreen" staat op dit moment niet meer op de gevel. De speculant J. Harbrink Numan liet het in 1875 als belegging bouwen, maar verkocht het al gauw aan de Engelsman Sciff (later bleek dat deze meneer eigenlijk Herman Schiff heette en uit Arnhem kwam), die in het linkerdeel ging wonen en het rechterdeel verhuurde. De nieuwe eigenaar noemde zijn beide villa's London en Evergreen. Later is de naam London veranderd in Dennenhorst, maar het oude koetshuis om de hoek aan Gaslaan 2 heet nog steeds London.

38 Eemnesserweg 50, Telefoonhuisje

De telefooncentrale is gebouwd in 1890 door de Nederlandsche (Bell) Telephoon Maatschappij. De naam staat aangegeven in het glas in lood boven de deur. Het huisje werd gebouwd bij het pas aangelegde station van Baarn tussen de twee sporen aan het eind van het tweede perron. Het vormde een schakel in de verbinding van Amsterdam met Arnhem. Er woonden namelijk veel gegoede Amsterdammers, die al veel langer bekend waren met de telefonie. Toen in 1897 het interlokale telefoonnet door het rijk werd overgenomen kwam de centrale in het Baarnse postkantoor. Het lokale telefoonnet bleef in handen van de NTM, het huisje verhuisde naar een stuk grond aan de Eemnesserweg. In 1924 werd de lokale telefooncentrale gevestigd in het postkantoor. Het gebouwtje wordt sindsdien gebruikt als woning en is in 1992 aan de achterkant uitgebreid. De chaletstijl van het gebouwtje met veel houtsnijwerk paste goed bij het stationsgebouw.

39 Eemnesserweg 69, Villa Pera

Deze villa werd gebouwd in 1886 en is genoemd naar de voorstad Pera van Constantinopel: de eerste bewoner ervan, de eerdergenoemde J. Harbrink Numan, zou door handel met Pera zijn geld hebben verdiend. Pera is begin 21e eeuw volledig gerestaureerd. Rechts van de villa staat een opvallend tuinhuis.

Praktische informatie

Startpunt:	Brink, Baarn
Eindpunt:	idem
Bereikbaarheid:	OV - het NS Station Baarn ligt op 12 min. lopen van de Brink
Met de auto:	Er is een parkeerterrein op en achter de Brink
Horeca onderweg:	Diverse horeca op en rond de Brink (start- en eindpunt), De Generaal, NS Huiskamer, bij Kasteel Groeneveld
Lengte wandeling:	9,2 km
Inkorten mogelijk:	Op diverse plaatsen, zie kaartje
Moeilijkheidsgraad:	gemakkelijk

Colofon

Bij het samenstellen van de rijksmonumentenroute is gebruik gemaakt van de informatie in het boek "Baarn, geschiedenis en architectuur" van Fred Gaasbeek, Jan van 't Hof en Maarten Koenders (Zeist 1994), de website van Kasteel Groeneveld en van Wikipedia. De gebruikte kaart is afkomstig van OpenStreetMap (<https://www.openstreetmap.org/copyright>), gegevens beschikbaar onder de Open Database License.

Deze wandeling is gecontroleerd in april 2022. Indien u tijdens het wandelen onjuistheden tegenkomt, stellen wij het op prijs als u dat mailt aan **wandelen@HistorischeKringBaerne.nl**.

Historische Kring Baerne

Deze route door Baarn wordt u gratis aangeboden door de Historische Kring Baerne. Hiermee hopen we bewoners en bezoekers te verrassen met de vele karakteristieke en historisch waardevolle elementen van Baarn.

Op de website **www.historischekringbaerne.nl** kunt u andere interessante wandelingen vinden langs: serres, torentjes, koetshuizen, gemeentelijke monumenten, beeldende kunst, kerken, schrijverswoningen en Lage Vuursche, alsmede de Canonroute.

De Historische Kring Baerne wil belangstelling kweken voor de geschiedenis van Baarn door het bewaren en bewaken van het Baarnse culturele en monumentale erfgoed. Dit wordt nagestreefd door het verspreiden van kennis, en het wijzen op de karakteristieke en historisch waardevolle elementen van Baarn.

In onze Oudheidkamer bevindt zich informatie over het verleden van Baarn, Lage Vuursche en Eembrugge. De digitale fotocollectie bestaat momenteel uit ruim 30.000 ansichtkaarten, foto's en landkaarten/plattegronden. Ook is een groot aantal voorwerpen in de Oudheidkamer te vinden, zoals kunstobjecten, voorwerpen, boeken, affiches, polissen/oorkonden/getuigschriften/medailles, advertenties middenstand, kleding/linnengoed en oude Baarnsche Couranten. Ook is een groot aantal edities van de Baarnsche Courant in doorzoekbare pdf-vorm aanwezig.

Bezoekadres Oudheidkamer: Hoofdstraat 1a, 3741 AC Baarn
Openingstijden: woensdag 14 - 16 uur, zaterdag 11 - 13 uur